

ACC. N:R M. 466:464.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

457,

Arbete. 780.

808

Då vi höstade de stora ängarna på Nordanå hade vi sannerligen mycket att göra. Vi voro då 25 à 30 personer samlade, torpare och drängar under gården. Vi började redan i soluppgången och fortforo så därmed ända tills solen gick ned, dock med avbrott från måltiderna. En timmas middagsrast hade vi men aldrig mera. Under den tiden skulle vi slipa liarna och göra allt i ordning för eftermiddagens arbete. Fort undan gick det emellertid icke. Det var buskar och stenar och det var icke länge emellan som man fick gå ur laget för att vässa liarna. Men mycket hö blev det, då årsmålen voro goda.

Stjernberg.

809

Tomtar. 781.

På Nordanå fanns det för en del år sen en ryktare, som alltid hade sina kor ovanligt blanka och fina. Någon erinrade honom om detta, sägande sig knappast ingen annorstädes ha sett så blanka och fina kor. "Det är väl ingen konst", sa' ryktaren, "jag har ju en rödluvad tomte som hjälper mig. Han ryktar icke allenast korna utan han hjälper mig också med att riva ned hö från stängs-

810

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 465.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

455.

let, och aldrig fattas sådant här, huru klen än skörden synes bli.
Ola Nilsson, Nordanå. 18/12.

Arbete. 782.

Då Feleberga-Ored uppburit med sin spiksmedja anlade en bruks-
idkare vid namn Olcén, bondpojke förresten från Killeberg, en så-
dan vid Norra Västraby, som kallade Strömshall. Där smiddes sedan
spik.

Denne Olcén hade fått för sig att det fanns guld därstädes.
Han undersökte platsen och grävde sig djupt ned. Naturligtvis
fanns icke något av betydelse, men det uppgives att det verkli-
gen fanns så mycket, att Olcén därav kunde tillverka en finger-
ring, som han sedan bar på sig så länge han levde. Hålet var emel-
lertid kvar ännu i min barndom och då far hade köpt Strömshall
förvandlade han verket till klädesfabrik. När kontorsbyggnaden
uppfördes blev "guldhålet" fyllt. Axel Kruise. Strömshall. 19/10

Död. 783.

Man fick ej ha fjäder i bolstrarne till en säng, vari en per-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:466.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

407

son befann sig, som låg för döden. Det gick ej att dö på dem. För övrigt om det fanns en person, som icke kunde dö, skulle någon honom närstående krypa upp på taket och ropa ut hans namn så det hördes vida omkring. Då skulle döden infinna sig.

_____ Måns Svensson, Broalt 19/10 21.

Tattare. 784.

Det finns en hel by i Härlunda socken, som är bebodd av tattare. Under vintertiden bruka de draga ned åt Skåne hela familjer, med sina utmagrade hästkrakar, att tigga och bettla, dels pengar och matvaror för dem själva, dels hö och halm för de arma hästkrakarna. Vidare förgiva de sig kunna bota sjuka och öva klökskap. Numera köra de merendels fram på småvägarne emedan de frukta poliserna i de större samhällena och å vägarna. Men de äro allt annat än välkomna där de färdas fram samt pocka och skrämma omkring sig överallt.

Bengt Håkansson, Kvarnatorp 21/10 21.

8/3

ACC. N:R M. 466:467.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

457.

Göingar etc. 785.

Göingarna ha alltid varit stolta och kaxiga. En bonde från Rumpeboda var sålunda för någon tids sedan vid en marknad i Lönsboda. Han lev full och uppträdde bråkigt. Såväl länsman som polis bådo honom både en o två gånger att gå dit han hörde hemma, men utan resultat. Han var fortfarande kvar, stöjade och förde oljud. Slutligen hotades han med "hoddan" (finkan) om han icke höll sig till ordningen. "Hellre än att hemmafolket ska' kunna säga att jag blivit körd från marknaden går jag te tinget i Broby och betalar mina böter," förklarade bonden; och det gjorde han också.
B.H.

814

815

Trollkonst. 786.

Det fanns en gubbe här uppe som hölls för att vara klok. Han brukade att borra hål i fähuströsklarna. I detta hål göt han sedan kvicksilver och slog en plugg i. Sedan höll han föresatt ingen boskapssjuka skulle kunna kom^a in i ladugården. Och gjorde han detta både i sin egen och andras ladugårdar.
B.H.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:468.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

458,

Fiske. 787.

816

Jag kom en gång som botanist till den i Villands härad belägna Leingasjön. Där fanns en hel del folk samlat på stranden. - "Vad gör ni här?" frågade jag av nyfikenhet. "Vi drar on", (not) blev svaret. I detsamma började de som stodo vid stranden att reva nätet till sig. Detta var utlagt i en spetsvinkel och när man fick det i land fanns det en massa fisk i det. Jag blev alldeles förvånad. Sen har jag sett flerstädes i Skåne att man gått tillväga på samma sätt.

Apot. Persson, Broby. 21/10.

Klokskap. 788.

817

Då jag tjänstgjorde vid apoteket i Hessleholm hade jag en dräng, som jag en söndag tog med bort till de bekanta kalkstensgrottorna vid Ignaberga. Hans uppgift var enligt vad han omtalade för mig, att plocka flädermöss, som han sedan skulle torka och använda i sina bössor. Dessa skulle han sönderstöta till pulver och lägga i krutet. Därvid ansåg han sig erhålla förmåga att träffa vilket djur han ån sköt på, och dessutom på vilket avstånd som helst.

Apot. Pn.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:469

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Y 5-9.

Valborg- 789.

818

I min barndom då gubbarna i Fjälkestad hade majgille, brukade de först gå omkring gärdesgårdarna och broarna, sedan avsyna skorstenarna, därefter samlas hos åldermannen på gille, där man åt och drack.

Jag minns särskilt att man vid dylika tillfällen brukade dricka brännvin ur äggskalar i stället för glas. Då man förtärde ägget gjordes därför hålet så litet som möjligt på det mycket brännvin däri skulle kunna rymmas. Kamrer N. Månsson, Broby.

Tattare. 790.

819

Det hände för en del år sen att det var ett par las^{s/} tattare från Mörkavad på besök vid marknaden i Broby. Under hemvägen togo de in på Kviinge gästgivaregård, där de ytterligare togo sig till bästa. Där blevo de sedan ovänner, varefter den ena skjutsen begav sig i väg. Efter en stund körde även den andra. I Hana-skogs vång upphunnos de förra och ryckte därvid en av karlarna på den eftersta skjutsen till sig en svängel och slog den ene av de å den andra varande karlarna därmed i huvudet att han strax

820

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:470.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

460.

därefter dog och blev inlagd i en "syarelada" i Bjärlöf. Den andre, dråparen, blev sedermera fasttagen och dömd till flera års fästning.

N.M.

Arbete. 792.?

Ännu i min barndom skar man alltid kornet med handsegel i Olinge, ehuru det var så släta åkrar. Man trodde att det blev för mycket bortspillt om man högg det med lia. Det var mest fruntimmer som skuro, ibland ett halvt tjog på en åker.

Ela Persson, Nöbbelöf. 22/10 21.

Yrken. 793.

Förr i världen fanns det merendels en vallherde i varje by, som hade till uppgift att valla boskapen. I Olinge var det under många år en sådan gubbe kallad "Fåra-Trued". Han vallade fåren om sommaren. Tidigt om morgnarna drev han dem ut på betet och på kvällen då han återvände visste varje flock var de hörde hemma. Han behövde aldrig ha något besvär med att köra varje sådan hem

821

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:471.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad:..... Adress:.....
Socken:..... Berättat av:.....
Uppteckningsår: 1921..... Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

461

till sitt.

Denne vallherde avlönades på så sätt, att han vistades vissa dagar på varje ställe. Han var emellertid den siste i Östra Olinge by. Efter det han blivit för gammal höll var och en av åboarna sig med vaktpojke. Man hade också skiftat egendomar och marker, varför det lämpade sig föga med en gemensam vallherde.

822

En vallpojke skulle ha en kostym på hösten då han slutat sin tjänst. Däremot var det icke vanligt att han skulle åtnjuta några kontanta penningars. En hop sådana kommo från Småland och sökte sig plats för sommaren.

Ela Pn.

Seder och bruk. 794.

823

Då vi i min barndom skördade rågen var det vanligt att vi lassade ett lass sådan till prästen i Hjärsås som skulle ha tionde. Han hade en särskild lada utanför prästgården i vilket detta lades in.

När så kornet bärgats brukade far att köra dit med ett lass sådant. Vidare skulle han ha lin, lamm, och en hel del annat.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:472.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

462.

En av grannarna, Store-Tua-Per, fick en gång sitt lamm kasserat, vilket han tog sig så illa vid, att han påföljande år levererade ett sådant, som var två år gammalt.

824

Det berättas att Säflacke-Mattes en gång svarade prästen i Broby, då denne ansatte honom för får, att "prästen tyckes vara värre än räven, ty det är jag inga får har, tar han heller icke något, men prästen tycks i alla fall vilja ha". Vad Grenander svarade härtill, minns jag icke, men det är mycket möjligt att han fordrade sitt tiondefår ändå. Det var på sådant de skulle leva. Men det blev i allmänhet rikligt.

Ela Pn.

Barn. 796.

825

Ingen kvinna fick efter barnsörden intill dess hon blivit kyrktagen, vistas utomhus. Detta var icke allenast opassande utan kunde ävenledes medföra farliga följder, för henne och barnet. Vid kyrktagningen åtföljdes hon alltid av någon av de närmaste kvinnliga släktingarna, icke sällan av gudmodern.

Det hörde ävenledes till vanligt bruk, att den kyrktagna och den mora, som hon hade i sitt sällskap, under det man vistades i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:473.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

463

kyrkan skulle sjunga i en och samma bok. Gjorde man icke detta
ansåg man fara förelåg att barnet skulle råka ut för otur.

826

_____ Sofia Andersson, Långaröd 25/10 21.

Barn. 797.

Under min barndom var det vanligt, att gudmodern vid första
barnets födelse utgjordes av mormodern, vid det andra av farmo-
dern, därefter av de närmast kvinnliga släktingarna. När gudmodern
före avresan till kyrkan tog barnet i sin famn skulle hon tyst
för sig själv läsa en kort bön, merendels Herrans välsignelse och
skulle därigenom barnet bli "nemt" (få lätt för att lära sig läsa).
Under färden till kyrkan skulle gudmodern ha en ullsax i svepet
eller stål både på sig själv och vid barnet. Detta skulle skydda
barnet för att bli rövat av troll eller annan dålighet, som man
kunde råka ut för. Vidare hade man att iakttaga stor försiktig-
het, så att ingenting tappades då barnet kristnades, ty då blev
det donhänt. Skrek det bra fick det en god sångröst. Sof. And.

827

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466: 474.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

464.

Seder och bruk. 798.

Då en ung flicka önskade sig en man, hade fadern att taga henne med till kyrkan en söndag innan gudstjänsten tog sin början. Han tog henne därvid i armen under det han sade: "min grebba vill ha en man," och trodde man att det sen icke kom att dröja länge innan friaren anlände.

Sof. And.

Midsommar. 799.

Under min barndom förekom det icke sällan, att en del flickor gingo ut på en korsväg under midsommaraftonen. Där ställde de sig nu, avvaktande den första mansperson, som anlände. Man höll före att denne sedermera skulle bli deras friare och man. Mera än en påstod sig på detta sätt i förväg ha lyckats utröna vem den tillkommande skulle bli.

Sof. And.

Jul. 800.

Det var brukligt under min barndom att varje person i en familj skulle ha sin särskilda julhög. Då jag hade plats hos fröknarna

Skriv endast på denna sida!

828

829

ACC. N:R M. 466: 475.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921..... Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

465.

Toll på Sörby fingo vi sålunda en siktekaka, diverse småbröd och äpplen, samt varjehanda godsaker under julaftonen.

830

Ävenledes var det vanligt att man där brukade tända julbrasan. Av denna brukade man läsa sig till huru skörden under närmast därpå följande år skulle komma att se ut, ävensom vilka av husfolket, som skulle komma att gifta sig.

Sof. And.

Arbete. 801.

Under vintern då spannmålen skulle forslas till Kristianstad eller brännvin skulle köras till Åhus eller Sölvesborg uppbådades hela Vanås gods för dessa transporter. Det var "goodsare" från Grydt, Kviinge, Hjärsås och Knisslinge, ofta en socken var gång. Att möta dessa goodsare på vägarna var icke alltid det bästa. Ofta hade de tagit sig allvarligt till bästa då de voro på hemväg och voro icke heller olivade då det gällde gräl och slagsmål. Vid Kviinge backe, där det var gästgivaregård, brukade de merendels stnna till att "späda på", och här kommo de ofta i gräl med andra vägfärande.

831

Sof. And.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:476.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

466.

Arbete. Hantverkare. 802.

Under baron Gyllenkrooks tid var det ofta gott om hantverkare på Sinclairsholm. Nästan ständigt var det sadelmakare, skomakare och murare, samt varjehanda sådana. Alla skulle de ha föda vid gården, då de där utförde arbete. Dessa hantverkare och yrkesmän åto vid ett särskilt bord, ej bland tjänarne, som ävenledes då hade föda vid gården. Hushållerskan hade mycket extra arbete med dessa hantverkare, som icke voro sena att klaga om de ansågo att något fattades.

----- Sof. And.

Arbete. Höstagille. 803.

Vid Sinclairsholm anordnades alltid utmärkta höstagillen vid den tid baron Gyllenkrook satt vid styret. Trakteringen bestod av kaffe och smörgåsar samt brännvin. Tvänne spelmän voro alltid självskrivna vid dessa gillen. "Ludvig" (Pihlblad) från Emitslöf och "Purken" från Kvittinge. Den förre blåste jämväl klarinett. Det var ett liv bland gubbarna, så det var en lust att se. Och intet föll sig roligare, än då dessa dansade kadrilj. De hoppade

Skriv endast på denna sida!

832

833

ACC. N:R M. 466:477.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

467.

och finkererade på det mest uppsluppna sätt. Det hörde till att de under denna skulle "slå benen i taket", som man brukade säga. Och det var en verklig lust att se. Gillet slöt först framåt midnattstid, ibland icke förrän bort emot morgonen. Sof. And.

834

Yrken. Vaktare på herregård. 804.

Under äldre tider fanns det alltid en vaktare å de större herregårdarna, vilken nattetid gick omkring för att efterse, så att ingen fara för elden förelåg. I Vanås var åtminstone detta förhållandet. Vaktaren där började sin vakt klockan tio på aftonen och slutade icke förr än fyra på morgonen. För varje timme brukade han utropa vad klockan var slagen, med tillägg: "Gud bevare gården för eld och brand!" Under dagen hade han att forsla vatten och ved till köket, köra till kvarns med spannmål och utföra en del lättare göromål.

835

Sof. And.

Arbete. Vaktegubbar. 805.

Man hade i allmänhet tre gubbar på Vanås som passade kreaturen. Dessa gingo vall med dem om sommrarna ute i hagarna. Det var sär-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 478

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

468.

skilt goda betesmarker och skjul voro byggda, i vilka de under dåligt väder kunde söka skydd.

836

Då de efter slåttern och skörden släpptes på bete i vångarna eftersågos de allt fortfarande av gubbarna. Dessa hade då ett litet hus ställt på hjul, som de förde med sig. I detta bytades de till att sova. Den ene hade det ena halvpasset av natten, den andre det andra och den tredje hade till uppgift se efter djuren om dagen.

Sof. And.

Arbete. Husbönder och tjänare. 806.

Ända till framåt sjuttioalet hade man drängarna i maten både på Vanås och Sinclairsholm. Med stort och smått var det ~~se~~ å den senare gården helt säkert ett femtiotal personer, vilka dagligdags skulle bespisas. Stakarlssystemet hade ännu icke börjat. Man hade en särskild hushållerska för dem. Vanligtvis var det kokt potatis och sill om morgnarna, soppa, ärter eller kål till middagarna samt potatisgröt. Korngrynsgröt eller mjölgröt till kvällsvard. Bovetegröt användes också i rätt stor utsträckning. Om sommaren hade man dessutom merafton klockan fyra. Denna bestod

837

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466: 479.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

469.

av smörgåsar eller flottmatar. Drängarna voro icke sällan oförskämda så att de kasserade maten och jag minnes vid flera tillfällen att de spikade sina meraftonsmatar ute på logdörrarna till allmänt påseende.

Sof. And.

Kloka. 808.

Under den tid vi hade jordbruk var det en gubbe, som drog omkring i bygden vid namn Liljedahl, vilken hade ord om sig att vara klok. Han var boende i ett torp på Sandby ljung, och hade han en hel del besynnerliga kurer, som han ordinerade mot kreatursjukdomar. En del skrattade visserligen åt dessa, men det var dock många, som därtill satte sin fulla tillit.

Vi hade en häst, som råkat kom^a i ett stenrör och därvid blivit rätt illa tilltygad. Som Liljedahl kom till gården vid samma tid frågade honom far om han för densamma visste något bot. - Jo, för all del, det visste han. Under eftermiddagens lopp var han sedan sysselsatt med att slå ned uddar av gamla täljknivar, liar och varjehanda stålsaker i stalltröskeln. Men han gav honom också in åtskilligt, som vid närmare efterseende befanns utgöras av

Skriv endast på denna sida!

838

839

840

ACC. N:R M. 466: 480.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

470.

dyvelsträck, krut och dylikt. Vidare påpekade han för oss att det fanns en person i trakten, som skulle vara orsak till att hästen lidit denna skada, men att han skulle slippa att göra flera sådana fuffens. Ett kors över stalldörren vore tillräckligt för en person, som ville gå in där under onda avsikter, att ingenting kunna utföra, som kunde skada djuren.

Sof. And.

Kloka. 809.

För många år sen fanns det en gammal gumma, boende i Kvittinge, kallad "Bjära-Annan", vilken av mången betraktades som klok. Hon brukade också att bota folk, vilket skedde på så sätt, att hon tog en ullsax omkring dem, särskilt det ställe å kroppen vilket ansågs vara sjukt. Det var merendels för sådana sjukdomar, som man trodde att folk kommit "över i vädret". Hon spottade också tre gånger för var gång hon tog saxen omkring den sjuke.

Bjära-Anna brukade ävenledes att "måla" folk, som ledo av "mosjukan". Därvid begagnade hon sig av en gul ulltråd. Hon mätte mellan alla lederna. Sedermera finhackades en del av samma ulltråd, som togs in i vatten.

Sof. And. Gumlösa.

841

842

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:481.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad:..... Adress:.....
Socken:..... Berättat av:.....
Uppteckningsår: 1921..... Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

471.

Valborg- Magi mot räv och varg. 810.

I min barndom brukade man, gamla som unga, samlas valborgsmässoaftonen vid Vanås. Sedan gick man ut i den närbelägna skogen under hojt och skrik och trodde man sig därvid hålla rävar och vargar på avstånd under hela året, så att dessa icke togo bort fåren.

843

De funnos också, som vid slakt av häst, hade tillvarataget bröstkorgen, genom vilken man sedan tidigt Valborgsmässomorgon, före solens uppgång, tog de små lammen och trodde man att dessa skulle kunna skyddas för räv och varg under närmast därpå kommande sommar, då de blevo utsläppta på bete i skogen.

Äldre människor ansågo att genom detta tillvägagångssätt skulle skadedjuret bli så förhäxat, att det i ett litet lamm tyckte sig se en stor häst. Man skulle också säga då man tog lammet genom bröstkorgen: "Stor för räven som en häst!" Sofia And.

844

Förg. 811. 2,

Om icke brygden ville bli bra, utan man kunde anse att förgöring av illasinnad person skett, skulle man taga avpelat ris av

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 482.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

472,

en fårariskärve och lägga på botten av karet, så skulle därigenom förtrollningen bli bruten och ölet bli gott.

Sof. And.

Vargar. 811.?

Ännu under min barndom fanns det gott om vargar i skogarna vid Vanås. I all synnerhet under hårda och kalla vintrar. Jag minns särskilt en kväll. Då far kom ut på backen, där svinen brukade ligga då de gingo ute på ollobete^{n/}, fann han att det rådde en förfärlig oro bland dem. De gruffade alldeles förfärligt och stirrade sig förskräckta omkring.. När han såg närmare efter fick han också se en stor varg i deras omedelbara närhet. Han lyckades emellertid köra honom bort och det blev åter lugnt bland svinen. Dessa blevo nu av honom inkörda i ett hus, annars kunde det varit fara för att de allesammans blivit av vargen ihjälbitna.

Sof. And.

Barn. Bot mot "skrik". 812.

Var ett barn mycket skrikigt fanns det ingen annan råd än att söka hämta gudmodern. Medan så modern höll barnet skulle denna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:483.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

473.

slå tre slag i väggen, med knuten vänster hand och det skulle gå över.

Sof. And.

Barn. Mot svullnad. 813.

Om ett barn i Gumlösa socken kan jag omtala följande. Vid ett tillfälle då det fått en svulst i halsen sökte man att driva bort denna genom att med ett oxok bestryka det sjuka stället tre gånger. Detta trodde man skulle hjälpa.

Sof. And.

814.

En kvinna i Gumlösa socken hade ett barn, som fick en hop skorv i huvudet. Hon visste icke något botemedel själv utan vände sig till en klok, som ordinerade att bakugnen skulle upphettas duktigt. Sedan efter det glöderna uttrakats, skulle barnet fösas in och där bli liggande någon kortare tid, varigenom man trodde att dåligheten skulle gå bort.

Sof. And.

Troll. 815.

Under forna tider fanns det troll i den höga backe, som är be-

Skriv endast på denna sida!

847

848

ACC. N:R M. 466 : 484.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

474.

lägen en fjärdingsväg väster om Gumlösa, vilken kallas Helleberga backe. De gamla brukade omtala, att för många år sen kom en trollkvinna in i en av gårdarna där sent en afton, under begäran att få låna deras "byatjur". Och det fick hon. Påföljande afton kom hon tillbaka med denne. Samtidigt tackade hon för lånet och lämnade dem den hugnesamma underrättelsen, att någon boskapssjuka skulle aldrig mera komma att grassera i denna by. Och detta har verkligen inträffat. Man har påstått att vid tiden, då nästan alla kreatur i Sörby, Gumlösa och Fjärlöf dött så gott som alldeles ut, ha bönderna i Helleberga fått ha sina djur alldeles i behåll.

849

----- Sof. And.

816.

Vid ett tillfälle, då en dräng körde och plöjde utanför Helleberga backe, fick han plötsligt se en ugnsgressla ligga utmed åkerrennen vid "bjeret". Då han såg närmare efter fann han också en del varma och rykande bollar på denna. Det var märkvärdigt tyckte pojken. Samtidigt bockade han sig ned och tog upp en bolle, som han åt upp. Den smakade utmärkt bra, och han förtärde

850

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 485.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

475.

ytterligare en sådan. Men när han så åter skulle taga fast i tømarna, fann han sig ha blivit så stark, att han drog oxarna på ända. Han blev sedan den starkaste karl, som fanns i hela den trakten.

Sofia And.

Skatter. 817.

Äldre personer höllo alltid före att en stor skatt skulle ligga nedsatt i Helleberga backe. Man påstår sig under mörka vinternätter ha sett drakar sväva över backen. Mera än en har också grävt för att komma i besittning av bemälda skatt, vilken av trollen skulle ha kvarlämnats, då de drögo därifrån. Men ingen har härutinnan lyckats.

Sofia And.

Kloka. 818.

Det fanns för en del år sen en gammal gumma i Gumlösatrakten, som var inneboende hos en torpare. En gång kom denne underfund med att grisen icke ville äta. Han trodde därför att kvinnan ifråga hade förhäxat honom, varför han hämtade en annan klok, Liljedahl från Sandby ljung, som lagade i ordning en trollknuta,

Skriv endast på denna sida!

817

818

ACC. N:R M. 466 : 486.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

476.

bestående av hår, som man klippt av grisen, dyvelsträck och krut. Därmed trodde man sedan att grisen skulle bli botad och gummans förgöringsförmåga icke kunna verka.

----- Sof. And.

Klocka. 819.

En annan torpare boende under Sinclairsholm även han, trodde att bemälta gumma förhäxat hans väv. Fruntimmerna fingo icke under några förhållanden denna att gå "rätt i skälen". Torparen begärde att gumman skulle förhöras inför baronen på gården, men när de kommit dit i bemälta ärende blev denne arg och körde ut dem allesammans, påstående att med sådana dumheter ville han icke ha att skaffa.

----- Sof. And.

Djur. Spindel bådär förtret l. lycka. 820.

Om man på morgonen ser en spindel komma krypande är detta liktydigt med förtret; däremot om man ser honom på aftonen, betyder det lycka. Om han kryper uppåt är det ävenledes liktydigt med lycka, men går han nedåt blir det förargelse. Ävenledes en brun spindel betyder lycka, medan däremot en svart syftar på otur och motgång.

----- Sof. And.

Skriv endast på denna sida!

853

854

ACC. N:R M. 466:487.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
 Härad: ..... Adress: .....
 Socken: ..... Berättat av: .....
 Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

477.

Påsk. Häxa. 821.

En gumma i Gumlösatrakten blev allmänt utpekad som häxa. Man trodde att hon på skärtorsdagsnatten for till Blåkulla på ugnskvasten och att hon där lärde sig en hel del trolldomskonster, som hon sedan i sin hemort praktiserade. Ävenledes trodde man att innan hon skärtorsdagsnatten begav sig i väg begav hon sig till sockenkyrkan att skava malm av klockorna. Dit kunde hon komma hur väl man än låste och ingen kunde stänga henne ute. Först under påskdagsaftonen återvände hon hem. Man brukade därför ganska allmänt den aftonen skjuta skott med löst krut, därvid anseende, att man skyddade sina egna hem för hennes förgöringskonster. Krut skulle nämligen, enligt gammal folktro, ha förmåga ^{a/} att skydda för all trolldom och förgöring.

855

Sof. And.

Arbete. Torparnas dagsverken till prästen. 822.

856

I Emitslöf skulle förr alla torparna göra dagsverken till prästen, ett mans- och ett kvinns för året. Han brukade räkna upp från predikstolen vilka som skulle komma. En gång under 1860-talet var jag på ett dylikt dagsverke i Broby prästgård då Björk-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 488.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

478.

holtz där var kyrkoherde. Vi höggö havre den dagen och det var ovanligt varmt och svettigt. På eftermiddagen kom kyrkoherden, som själv brukade prästgården, för att se hur vi arbetade. "Ni får akta er flickor så ni inte förtar er," sade han. Därmed menade han att vi icke skulle arbeta för häftigt. Och han tillade: "ni kan ju lätt bli sjuka en sådan het dag, och tro icke de flickor jag sänt på vinden att mangla göra för mycket." Vi togo också arbetet rätt så lätt. På aftonen fingo vi en liten måltid, men ingenting annat, utan dricka, som vi fingo hämta så mycket vi ville. Värst blev det med "uppsättarna" av säden. De sände bud efter brännvin och voro på kvällen så fulla att de stupade om nekarna.

Agda Persson, Emitlöf. 2/11 21.

Jul. 823. Jultiggare.

Under mina uppväxtår var det vanligt att "pickaren" (kyrkväktaren) i Emitlöf, gick omkring i gårdar och torp för att samla upp sin julmat. Han skulle i varje gård ha en kaka bröd och ett fåralår. Han blev merendels överallt bjuden på brännvin och på kvällarna, då han skulle gå hem, var han ofta så plakat att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:489.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

479.

"tvågula-påsen" (en påse med hål på mitten, så att han kunde ha lika mycket i båda ändar), av sin tyngd stjälppte honom omkull. Särskilt minns ja' en julafton att han kom in te' Bos' i Geta-berga och blev han där så full, att pigorna senare på kvällen fingo skjutsa hem honom.

859

Även knektarna brukade besöka sina rothållare på samma sätt dagarna före jul.

Agda Pn.

Växtl. 824.

Smeden Lundström i Emitslöf brukade tala om, att under det hårda året 1868 var han försiktig. Det var ett fasligt torrt år och en tid såg det ut att bli fullkomlig missväxt. Delvis blev det också detta. När han vid midsommaren såg hur det gestaltade sig lät han hugga ned en mängd sötlövsbjörkar i Ängavången av vilka han sedan tillvaratog lövet, som torkades. Av detta hade han flera lass, och under det att andra i Emitslöf fingo slakta eller sälja hälften av sina kreatur, kunde han behålla dem alla. Och de åto det torkade lövet med stor begärlighet samt mjölkade även-

860

ACC. N:R M. 466:490.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

480.

ledes ganska bra. Ett gott smör och god ost fick man ävenledes
av samma mjölk.

Agda Pn.

Arbete. 825.

861

Under de första åren av min anställning vid Nordanå hade jag
plats som pannedräng vid bränneriet. Men det var ett fasligt ar-
bete, kallt och otrevligt. Och dåligt betalt var det. Men vad
ville man göra? Skulle man icke svälta var det nödvändigt att
man arbetade. Tiderna voro svåra och man fick taga det arbete
som bjöds.

Allt vattnet kunde vi visserligen pumpa in genom användandet
av en träpump, som fanns vid bränneriet. Men potatisen fick vi
bära emedan det icke fanns några maskinella anordningar. Sova
fick man sällan. Det tog på krafterna. I tre vintrar härdade jag
ut, men slutligen måste jag upphöra, söka mig annat arbete, annars
tror jag att bränneriet knäckt mig för all framtid.

862

Stjernberg, Nordanå.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:492.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

Klokskap. 826.

För en del år sen fanns det en gubbe i Emitslöf som hade en flicka, vilken fått "mataledan", så att hon fick uppkastningar blott hon fick se mat. Han rådfrågade en klok och gav denne honom det rådet att ge flickan svavel. Han gjorde detta, gav henne en tesked då och då, med resultat att hon så småningom blev bra. Åtminstone gick gubben efteråt och rekommenderade botemedlet åt andra, som hade barn. Agda Persson, Emitslöf. 15/11 21.

Arbete. 827.

Ännu för en del år sen var det rätt vanligt, att bönderna här i socknen hade brytegitte och skättegille. Men man hade ävenledes bykegitte och dessa voro icke minst intressanta för dem, som däri deltog. Bykningen förrättades alltid om natten efter det man under föregående dag "stukat" tvätten. Man bykte i det vid gården belägna "stojersset" (brygghuset) och höll på därmed till vid fyratiden på morgonen. Vid ett dylikt tillfälle samlades nästan all byns ungdom och man saknade icke sällskap under natten. Ej heller saknade man förplägnad. En eller två gånger dracks kaffe.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

481

863

864

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:491.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: 1921..... Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pigor och döttrar hade att ombesörja detta och pojkarna skulle
erhålla traktering på det de måtte vara behjälpliga med att ösa.
Så dagen därpå brukade man fara till ön och "tvätta byk". Och
även då skulle man ha en särdeles god förplägnad.

Agda P:n

865

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:493.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

482,

Arbete. Spiksmide. 828.

Det finns ännu ett hus i norra delen av Emitslöfs socken, som kallas "spiksme'ns". Där bodde under min barndom en gammal spiksmed, som kommit norrifrån och hit. En bonde i Feleberga vid namn Ored Andersson eller gemenligen "Ored Fejl", hade en spiksmedja på sina ägor i närheten av det nuvarande Sibbhult. Där smiddes spik på hand och röntessa till en början god avsättning. Så började man med fabrikkspik, och Feleberga-Ored fick därigenom upphöra med sitt arbete.

Agda Pn.

Arbete. Risning av ängarna. 829.

I min barndom brukade man att i april eller maj "risa ängarna". Alla torpargummor och inhyseskvinnor, som bönderna hade att befalla över, kommo då tillsammans. Allt under föregående år nedfallet ris samlades upp och lades i bunkar och stenklyftor att "ruttna". Gräset skulle vara fritt, så att man fram på sommaren kunde obehindrat slå ängarna. Det var mycket arbetsamt att plocka ihop all risbråten som fanns. Särskilt var detta förhållandet i Getaberga, där en myckenhet buskar växte på de stora ängarna.

Skriv endast på denna sida!

Agda Pn.

866

867

ACC. N:R M. 466:494.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

Död. 830.

Förr var det allmän sed, att i händelse något barn dog, även-
ledes äldre, skulle befolkningen i kringliggande hus och gårdar
gå åstad och "se liket". Detta skedde dock först efter det den
döde lagts i kistan och där vederbörligen pyntats.

Kistan skulle ävenledes stå öppen vid begravningen och hade
gästerna då att ännu en gång taga den döde i betraktande. Locket
tillskruvades alltid av den snickare, som förfärdigat kistan.

Agda Pn.

Seder och bruk. Handel. 831.

Det var vanligt ännu för en del år sen, att man anordnade ut-
lottning av varor eller "dragning", som man brukade benämna en
sådan tillställning. I Emitslöf fanns det sålunda en gumma, som
gång efter annan anordnade en dylik dragning. Kaffe och brännvin
bjöds dem, som kommo dit, och så blev det dans. Understundom ock-
så slagsmål då pågarna blevo ovänner. Vid ett tillfälle då hon
haft dragning på en bagge, fick hon sålunda en hel del möbler
sönderslagna, varjämte man upp en hel del av hennes födovaror.
Hon blev botad för dylika tillställningar och upphörde. Agda Pn.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

483.

868

869

ACC. N:R M. 466:495.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

484,

Tattare. 832.

Mor talade om att i hennes ungdom var det gott om tattare, som foro omkring i trakten bettlande och tiggande. Då hon tjänade till "Fejlens" i Västraby fanns där en bonde, som icke led dessa kringstrykare på något sätt. Då han var hemma och såg dem komma skickade han alltid ut ryktaren, som var litet halvfånig att möta dem, med tillsägelse att icke komma. Och han ävenledes fått besked gå handgripligt tillväga ifall de icke godvilligt vända. Mera än en gång använde sig denne både av grep och skovel för att få dem vända om.

Agda Pn.

Arbete. 833.

Mor talade om att då hon tjänade till "Långemånsas" i Emitslöf, vilket var före enskiftet, hade de en särskild vallherde för Emitslöfs by, som vaktade kreaturen. Man betade nämligen ängarna och markerna samfällt. Han hade vissa kostdagar vinter som sommar, då han gick omkring i gårdarna. Det var en smålänningagubbe, som varit där i många år.

Agda Pn.

Skriv endast på denna sida!

870

871

ACC. N:R M. 466:496.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johansson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

485.

Arbete. Tröskning. 834.

872

Det gick icke lätt för bönderna här i socknen att upphöra med tröskning av slaga. Under 1860-talet såg man visserligen de första tröskverken här, med stående vandring, men man höll allmänt före, att de icke tröskade rent, varför man drog sig i det längsta för deras användning.

Under 1880-talet fanns det emellertid en företagsam bonde från Glimåkra socken, Stopare Truls, som själv tillverkat ett tröskverk, med vilket han drog omkring i gårdarna även i söderut belägna socknar och tröskade för "tröskeskäppa". Han gjorde arbetet något billigare än den, som tröskade med slga^a, och fick därför god förtjänst.

873

Agda Pn.

Lykteman. 835.

Under min barndom kunde man ofta få se ett gastabloss springa mellan vårt hem i Emitslöf och Getaberga. I all synnerhet brukade denne taga vägen över Ryttersjorden å Getaberga ägor, där ett gammalt ryttertorp en gång stått, samt följa en bäck, som gick

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:497.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

tvärs över åkrarna nedanför denna, kallad "Skinnan". Agda Pn.

Djur. Ringning av svin. 836.

Förr hade man alltid svinen ringade, så att de icke skulle kunna påta upp ängar och sädesvångar i fall de kommo in i dessa. Vid "ringningen" placerade man svinet i ett hörn där tvänne längor stötte samman, så att det icke kunde rygga tillbaka. Med repet om trynet höll någon person sedan detta, medan en annan ställde sig framför med en syl. Sedan stack man svinet med denna i den trilla, som utgjorde yttersta ändan av nosen, varefter man hade en ståltråd, som man stack genom hålet och böjde samman. Djuret fick därigenom en ömhet i trynet, som gjorde det mindre benäget att påta i marken. En del personer brukade med en kniv hugga hål i dess tryne, vilket för en tid medförde samma resultat. Men snart läktes hålen och sen var det tid att börja på nytt. Ävenledes om ett svin tappade sin näsring hade man att sätta dit en ny sådan.

----- Jöns Klemetsson, Slättarp. 20/11 21. -----

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

486.

874

875

ACC. N:R M. 466 : 498.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

487.

Arbete. Sådd. 837.

876

Sådden förrättades alltid tidigt på morgonen, då lugna väderlek var rådande. Merendels ombesörjdes detta arbete av bonden själv. Sädeskorgen var avlång ofta av flätad halm, försedd med breda band, som lades över axlarna. En del sådde med en hand, en del personer med båda. I synnerhet var detta senare förhållandet med innehavarna av de större bruken. Det hörde till en vanlig god ordning att så tolv à femton tunnor på en dag. Här uppe i skogsbygden hade man merendels en piga, som gick före med en hacka och "fjärade", eller med andra ord indelade åkern i så breda avdelningar, som man ansåg en karl kunna orka kasta säden. Först under början av 1880-talet började storbönderna att använda sig av sädesmaskiner, bestående av sådana, som man körde med häst.

877

Under början av min barndomstid årde man alltid ned kornet och hörde det till en god ordning att en dräng innan frukosten åts, som merendels var vid 6-tiden på morgonen, skulle ha kört ned en halv tunna sådant.

678

J.K.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:499.

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

488

Seder och bruk. Brännvinsbränning. 838.

Efter det husbehovsbränningen avskaffats och större brännerier kommit till stånd, var det ganska vanligt att bönderna vid jul-tiden slog sig tillsammans och hämtade hem en tunna brännvin, femtio eller hundra kannor. Sedan brukade man att dela denna. Delägarna samlades på ett ställe, medhavande krus och kuttingar. Så följde ett ordentligt kalas varvid approvandet av varan skedde, detta icke sällan så allvarsamt, att man hade svårt för att taga sig hem.

J.K.

Jul. Bära ut julen. 839.

Att "bära ut julen" sade man den gjorde, som under hälgen kom på besök och icke blev trakterad. Detta ansågs vara en evärdelig skam, och trodde man rätt allmänt att en sådan förde tur och lycka med sig därifrån. Om icke annat skulle den besökande ha en liten mugg öl.

J.K.

Tjuvar. 840.

Som pojke åsåg jag en gång i Broby då man pryglade tjuvar.

Skriv endast på denna sida!

879

880

ACC. N:R M. 466 : 500.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

489.

Utänför den för en del år sen nedrivna "hoddan" (häradshäktet) var en spöpåle upprest och där hade man ett par tjuvar som skulle ha spö. Profossen hade ett par för ändamålet tillskurna långa slyor eller spö, och om en brast hade han genast en annan till reds, att använda sig av. Slutligen var den ene av de arma krakarna alldeles "flådd" på ryggen. Men han var fastlänkad vid pålen och kunde icke röra sig då man slog. Det var hemskt att åse och man förvånar sig icke över att dylika ohyggligheter, vid vilka en del nyfikna alltid kommo tillstädes, blevo avskaffade,

J.K.

Kloka. 841.

Det är förfärligt hur länge tron på de kloka kunnat hålla i. Ännu för en del år sedan fanns det sålunda en person i Hjärsås lilla by, som trodde på dylika barockheter. Vid ett tillfälle då kreaturen fattades något hämtade han Neringen till gården. Denne gjorde sina undersökningar, och kom slutligen till det resultat, att korna blivit förgjorda. Nu blev nästa fråga, vem som var den skyldige. Efter åtskilliga läsningar att förhindra

Skriv endast på denna sida!

881

882

ACC. N:R M. 466:501

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

490,

vidare framfart från dennes sida, uppgav han att den som nästa söndag först kom på besök skulle vara den skyldige. Och denne person skulle man taga blod av, vilket blod skulle ges de förgjorda kreaturen in på bröd; låt vara det endast blev en droppe. Å en brödskiva, så skulle i alla händelser förtrollningen ^{brystas} ~~brätas~~.

883

Nu hände det ick bättre än att en gammal hederlig bondkvinna änka förresten, och boende å en granngård, i något ärende på söndagsmorgonen kom på besök. Innan hon anade något blev hon på det våldsammaste sätt överfallen samt tilldelad flera slag och skråmor, så att man fick blod. Detta gav man därefter kreaturen in på sätt, som den kloke föreskivit.

884

Denne gick fri, men den som utfört misshandeln blev stämd för rätta vid tinget i Broby. Och där fick han ävenledes böta för misshandeln av den stackars kvinnan. Det var en hel mängd folk, som av nyfikenhet kommit tillstädes då detta mål skulle vara före. Ja' tror det var under den tid Strömberg var domare. J.K.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:502.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Per Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

491.

Kloka. 842.

Den siste verkligt kloke här i Göinge, som jag hört omtalas var "Neringen". Han var boende i Strövhult av Örkeneds församling och hade under många år en stor praktik. Till honom strömmade folk från alla håll och kanter att söka bot såväl för stulit gods, förgöring och varjehanda. Däremot synes han ha varit mindre anlita för sjukdomar.

885

Man brukade alltid säga om Neringen, att han ingått förbund med den onde och därför av denne lärt sin klokskap. Det må vara härmed hur som helst; men han fick en beklaglig död. En vintermorgon hittades han nämligen på Fjälkestads mark där han låg på en åker, och sades det att runt omkring var det spår å åkern, som om en förfärlig brottning ägt rum. Allmogen sade därför efteråt att "hin tog sin skatt till sist". Och svårt torde vara att veta hur det gick.

886

J.K.

Arbete. Skörd. 843.

Kom man upp i de norra socknarna, Örkened, Glimåkra och Loushult under skördetiden, fick man ännu för femtio år sen se, huru

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:503.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

492.

de allmänt där "knakade säden", satte den på tillspetsade stakar eller "klätt", som man brukade säga. Den stod mot betydligt bättre då om regnväder inträffade, än om den var satt i skylar eller, som man här sade "hel- och halvtravar". Vid inkörseln tog man så en "klätt" och lade i vagnen. En person i var ända kastade upp den där, och hölls på så tills lasset blev fullt. Det var i regel tio nekar på var stake. Även avlastningen föll sig lättare. Man rullade hela "klätten" in i loggolvet och drog ut staken där så hade man tio nekar på en gång. Men det var däremot förenat med mycket besvär att sätta nekarna på "klästaken." Och där man hade stora fält drog man sig gärna för att syssla med sådant. J.K.

887

888

Orts- Tingbacken. 844.

Alldeles nedanför Broby, utmed vägen mot Västraby, finnes en mycket hög backe som kallas Tingbacken. På denna skall tinget i forna tider ha blivit hållit. Det finns ävenledes stenar, som utvisa detta.

Mitt emot, andra sidan vägen, ligger en annan backe kallad Galgbacken, och skall å denna de brottslingar, som blivit dömda

889

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:504.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
Härad:..... Adress:.....
Socken:..... Berättat av:.....
Uppteckningsår: 1921..... Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

493

å den förra, ha straffats till livet å denna. Man har ock där funnit krukskärvor, som utvisat, att i forna tider har där varit en begravningsplats.

J.K.

Spöke. 845.

Mera än en gång då man gått vägen söderut från Kattarp mot Glimminge har man i äldre tider råkat ut för dålighet. Jag minns en gång i min ungdom, att det kom en person vid min sida, som för mig tycktes vara alldeles huvudlös. Samtidigt hördes en häst oupphörligt gnägga på avstånd. Då jag kommit ned i skogen närmare Glimminge tappade jag dock det otrevliga sällskapet. Men jag har hört flera andra tala om, att de å samma plats råkat ut för liknande.

J.K.

-----oooOooo-----

890

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:505

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J

I N N E H Å L L S- o c h
S A K R E G I S T E R.

Arbete. 7,8,9,29,56,73,74,93,206,250,252,255,259,305,362,391,
475,596,626,,635,637,739,778,779,780,781,782,792,801,
802,803,805,806,822,825,827,828,829,833,834,835,836,837,
843.

Barn. 535,536,537,538,539,612,675,676,677,797,756,796,797.

Barndop. 96,116,257.

Bebyggelse. 35,36,37,60,699,716,720,

Brott o. straff. 48.

Bröllop. 31,33,111,112,113,248,254,261,271,272,273,274,641,652,
752.

Bäckhästen. 70,106,211,328.

Djur. 39,40,89,90,91,92,116,135,136,145,168,169,196,212,357,
465,466,547,548,549,550,552,553,554,555,604,628,629,636,
638,685,686,696,721,747,748,820,836.

Dödsfall. 34,41,43,44,46,127,231,265,584,616,617,657,767,
783,830.

891

892

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:506.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

II

Finnar. 607, 608, 609,

Fiske. 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293,
304, 333, 399, 431, 487, 489. 893

Förgöring. 269, 270, 417, 418, 455, 471, 532, 533, 567, 576, 581, 585, 586,
587, 588, 595, 601, 602, 603, 610, 619, 639, 717, 811a.

Gillesbruk. 26, 27, 30, 32, 338, 347.

Gnideid. 330, 331, 403.

Goe-Nisse. 18.

Hin onde. 5, 443, 444, 494, 630.

Jakt. 95, 96, 97, 152, 294, 295, 400, 401, 460, 462, 505, 506, 507, 508, 509,
510, 511, 512, 512, 513, 514, 519, 528, 529, 541, 724, 730, 735, 757,
758, 771. 894

Kloka. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 45, 77, 86, 87, 120, 121, 122, 123, 124, 128,
129, 130, 188, 189, 193, 210, 213, 214, 215, 216, 219, 220, 279, 311,
312, 313, 314, 325, 326, 366, 367, 419, 420, 421, 428, 429, 430, 449,
450, 452, 453, 454, 457, 463, 464, 503, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 551, 592,
597, , 600, 658, 659, 660, 661, 666, 688, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 736,
765, 768, 772, 773, 774, 786, 788, 808, 809, 818, 819, 826, 841, 842. 863. (492)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 i 507.

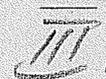
Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jul. 79, 104, 179, 180, 184, 185, 256, 258, 262, 440, 441, 442, 621, 648,
649, 650, 672, 678, 683, 684, 800, 823, 879.

Kyrkor. 243, 244, 245.

Kvarnar. 103, 172.

Källor. 51, 52, 53, 55, 68, 84, 192, 227, 306, 316, 322, 336, 363, 364, 498 ,
673, 714, 726

Lyktemannen. 61, 62, 63, 105, 345, 461, 470, 488, 670, 671, 721, 734, 835.

Lyte. 126, 613, 614.

Midsommar. 28, 177, 192, 194, 307, 335, 615, 799.

Mjölkhävar. 71, 72, 76, 524.

Naturläkare. 99, 100, 101, 102, 115.

Näcken. 329, 573.

Offer. 141, 142, 171, 277, 309, 317, 382, 445, 497,

Ortsägner. 6, 24, 58, 59, 64, 66, 67, 85, 94, 190, 221, 222, 234, 251, 296,
323, 334, 349, 355, 373, 374, 387, 390, 398, 413, 433, 434, 438 ,
439, 447, 450, 476, 481, 484, 495, 531, 574, 575, 599, 602, 662,
681, 682, 712, 713, 715, 727, 844.

895

896

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466:508.**

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johansson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

Personsägner. 4, 80, 81, 82, 229, 275, 297, 354, 352, 368, 369, 392, 393,
395, 490, 491, 492, 493, 496, 500, 501, 520, 631, 647, 668,
674, 680, 710, 760.
Påsk. 153, 154, 176, 207, 208, 624, 651, 821.
Sjukdom. 50, 119, 125, 134, 139, 140, 144, 149, 201, 202, 228, 247,
288, 572, 588, 590, 594, 611, 623, 641, 642, 653, 697, 747,
749, 753, 755, 766.
Skatter, 226, 318, 319, 321, 350, 378, 384, 385, 386, 480, 665, 817.
Seder och bruk. 143, 146, 147, 148, 151, 155, 156, 167, 182, 195, 217, 224 ,
263, 264, 266, 267, 276, 278, 332, 412, 414, 415, 423, 424 ,
535, 584, 618, 633, 634, 669, 694, 695, 702, 703, 746, 750,
751, 759, 761, 762, 764, 769, 794, 795, 798, 831, 838.
Skogssnuvan. 109, 161, 723.
Skogsbor och
slättbor. 237, 238, 239, 240, 241, 242, 249, 770, 785.
Slagruta. 578, 579.
Snapphanar. 320, 359, 360, 361, 370, 371, 379, 380, 381, 426, 432, 448 ,
506, 521, 522, 523, 700, 701, 732, 733, 775, 776.
Spelmän. 340, 347, 605, 606.

897

898

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:509.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Pehr Johnsson .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: 1921 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spöke. 1, 2, 3, 16, 17, 47, 54, 79, 157, 160, 228, 324, 328, 342,
343, 348, 356, 375, 376, 377, 383, 394, 404, 411, 416, 422,
458, 459, 478, 479, 485, 530, 663, 664, 667, 692, 693, 726,
728, 729, 731.

Tattare. 232, 233, 784, 790, 832.

Tjuvar. 19, 20, 21, 22, 23, 107, 223, 224, 298, 299, 300, 301, 302,
303, 310, 327, 337, 427, 643, 644, 645, 646, 707, 708, 739,
740, 741, 742, 743, 744, 745, 840.

Tomtar. 593, 687.

Troll och jättar. 69, 78, 108, 110, 158, 159, 162, 163, 164, 165, 166, 209,
236, 315, 344, 358, 365, 372, 389, 402, 435, 436, 446,
467, 486, 487, 504, 568, 569, 570, 571, 582, 586, 591,
598, 716, 754, 815, 816.

Träd och örter. 557, 566, 627.

Valborgsmässa. 132, 133, 246, 253, 339, 499, 654, 655, 656, 698,
789, 810.

Vargar. 198, 468, 511, 811.

Varulv. 25, 556.

899

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:510.

Landskap: Skåne ..... *Upptecknat av:* Pehr Johnsson .....
Härad: ..... *Adress:* .....
Socken: ..... *Berättat av:* .....
Uppteckningsår: 1921 ..... *Född år* ..... *i* .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

VI

Vådeld. 218,473,474,502.
Väder och vind. 170,173,174,175,181,183,186,187,268,308.
Vättar. 65,577,580.
Växtlighet. 114,138,182,199,200,203,204,425,525,526,527,
620,622,777,824.
Yrken. 42,679,793,804.
Ärlighet. 117.

900

-----0000000-----

Skriv endast på denna sida!